

Presentasjon av dr.avhandling

Rotløs ungdom – en kulturhistorisk undersøkelse av hvordan femtitallets ungdom ble fremstilt og konstituert innenfor en kommunalpolitisk diskurs

Avhandling for graden ph.d. 2020

Camilla Hedvig Maartmann

På begynnelsen av 1950-tallet inntraff det en markant endring i *hvordan* ungdom som sosial og kulturell kategori ble omtalt og fremstilt i Oslo kommunes politiske samtaler og dokumenter, og i *hvilke* kommunale saksammenhenger de dukket opp. Forandringen vedrørte med dette både språket og konteksten. Fra å bli omtalt som «sunn», «sterk», og «prektig» ble begrepsbruken endret til «rotløs», «problematisk» og «asosial». Der ungdomspolitiske tiltak tidligere ble knyttet til spørsmål om utdanning, arbeid og bolig, ble tematikken forskjøvet til ungdomskriminalitet, tilpasningsvansker og sosiale problemer. Mens ungdom gjennom 1930- og 40-tallet ble omtalt som landets fremtidshåp og nasjonens stolthet og styrke, ble de på 1950-tallet symboler på samfunnsproblemer og kulturelt forfall.

Det er i dette språklige og tematiske skiftet, fra ungdom som samfunnsressurs til ungdom som samfunnsproblem, studiens analytiske utgangspunkt ligger. Avhandlingens målsetting er å gå i dybden av denne endringen og undersøke på hvilke måter ungdom

ble fremstilt som problematiske, hvilke meningssammenhenger som inngikk i problemforståelsen og hvilke praktiske og politiske konsekvenser denne diskursive konstitueringen i sin tur fikk.

Jeg stiller også spørsmålet om hvordan forestillinger om kjønn, kvinnelighet og mannlighet preget forståelsen av det som ble karakterisert som ungdomsproblem og problemungdom, og hvordan det eventuelt innvirket på de tiltakene som ble iverksatt. Dette innebærer at jeg retter et kjønnskritisk søkelys mot begreper som *barn* og *ungdom* samt kulturelle kategorier som *ungdomsproblemer*, *problemungdommer* og *ungdomskriminalitet*, for å forsøke å identifisere hvilke kjønnete betydninger som kommer til uttrykk.

Ungdomsproblemer og problemungdom ble et brennbart tema i så vel Oslo kommune som i samfunnet forøvrig. Frykten var at ungdomsproblemene var i ferd med å øke dramatisk. Ikke bare syntes kriminaliteten å være sterkt økende, særlig i de aller yngste årsklasser, men lovbruddene fortonet seg også grovere og mer «ondartet» enn tidligere. Bilbander og biltyverier, hærverk og bråk, foreningsløshet og gateliv ble symboler på en utagerende og forvillet ungdomsgenerasjon som brøt med samfunnets idealer og forventninger.

I Oslo utløste denne bekymringen en erkjennelse om at ungdomsproblemene måtte motarbeides gjennom forebyggende tiltak. Forebyggingstanken kom til å danne et sty-

rende og samlende prinsipp for den kommunale barne- og ungdomspolitikken som ble ført i Oslo gjennom femtitallet. Et grunnleggende premiss i forståelsen av ungdomsproblemet var at det eksisterte en sammenheng mellom uregulert fritid og ungdommens problematferd. De tiltakene som ble iverksatt hadde derfor som formål å få ungdommen bort fra gata og inn i voksenstyrte institusjoner. Fritidsklubber er ett eksempel på nye virksomheter som ble opprettet for å imøtekomme kravet om regulert fritid. Med dette etablerte Oslo kommune en nyskapende ungdomspolitik, som også ble retningsgivende for ungdomspolitiske tiltak nasjonalt.

De kategoriseringer og tolkninger den politiske makten gjorde av femtitallets ungdom ble med andre ord ikke bare styrende for hva ungdomspolitikken kom til å omhandle, men den ble også avgjørende for hvilke institusjonelle løsninger og politiske praksisformer som ble valgt. Dette viser hvordan en bestemt diskurs om ungdom fikk konsekvenser for hva som ble antatt å være «sant» og «virkelig» om etterkrigstidens unge. Diskursen definerte hvem som var problematiske, hvordan og hvorfor, og den utpekte strategier for hvordan problemet skulle motarbeides og løses og på denne måten ble bestemte former sosial og politisk handling legitimert.